Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

1.10.2024

Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2024, puolustusvaliokunnan kuuleminen 3.10.2024

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavaa:

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon valmistelu käynnistyi ulkoministeriön johdolla 27.10.2023 ja sisäministeriö osallistui kutsuttuna selonteon valmisteluryhmän työhön. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko tuo esille Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muuttumisen perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti johtuen Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan ja sen seurannaisvaikutusten vuoksi. Ukrainaan kohdistettujen sotilaallisten ja hybridivaikuttamisen toimien lisäksi Venäjä kohdistaa hybridivaikuttamista Eurooppaan. Myös Suomeen kohdistettu hybridivaikuttaminen on lisääntynyt. Esimerkkeinä tästä voidaan ottaa esille kasvanut informaatiovaikuttaminen ja välineellistetty maahantulo, joka konkretisoitui itärajallamme viime syksynä. Turvallisuusviranomaisten arvioiden mukaan välineellistetyn maahantulon uhka ei ole edelleenkään poistunut itärajalta.

Edelliseen viitaten sisäministeriölle on tärkeää, että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa tunnistetaan välineellistetyn maahantulon käyttö osana valtiollisen hybridivaikuttamisen muotoja, joihin on Suomen kyettävä vastaamaan koordinoidusti ja tehokkaasti kansallisen turvallisuutemme varmistamiseksi. Välineellistetyn maahantulon osalta selonteossa tunnistetaan oikeellisesti tarve varmistaa, että EU-tason säännöksissä, mukaan lukien Schengen-säännökset, olisi riittävä kansallinen liikkumavara toimia näissä tilanteissa. Edellisen lisäksi sisäministeriö katsoo selonteon kirjauksen mukaisesti olevan syytä arvioida tarvetta kehittää kansainvälistä sääntely- ja sopimuspohjaa laittoman ja välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi ja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Välineellistetyn maahantulon lisäksi selonteko tunnistaa Eurooppaan kohdistuvan siirtolaispaineen, joka voi näyttäytyä muun muassa köyhyyden ja ilmastonmuutoksen kiihdyttämänä hallitsemattomana muuttoliikkeenä. Näin ollen on hyvä selonteon kirjauksen mukaisesti erottaa toisistaan välineellistetty maahantulo, turvapaikanhaku ja siirtolaisuus, jotta kuhunkin ilmiöön kyetään vastaamaan asianmukaisella tavalla.

Selonteossa todetaan tarpeelliseksi vahvistaa resilienssiä pelotteen ja puolustuksen toimeenpanemiseksi. Sotilaallisen näkökulman ohella sisäministeriö kiinnitti selontekovalmistelussa huomiota siviilivalmiuden ja väestönsuojelun merkitykseen osana yhteiskuntamme toimivuuden joka päivästä resilienssiä.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Hybridivaikuttaminen - mukaan lukien kyberympäristö - haastaa niin resilienssiä kuin viranomaisten kykyä vastata usealle yhteiskunnan osa-alueelle kohdistuvaan vaikuttamiseen jo rauhan aikana. Pitkäaikaisesti heikentyneessä toimintaympäristössä korostuu varautuminen sotilaallisten uhkiin ja hybridivaikuttamiseen, mutta myös oikea-aikaisen ja ennakoivan tiedustelutiedon hankkimiseen uhkista. Selonteon kirjaus kansallisen tiedustelun kehittämisestä vastaamaan turvallisuusympäristön vaatimuksia ja muutoksia onkin tervetullut.

Tiedustelutiedon lisäksi selonteossa tunnistetaan tarve laatia kansallisen turvallisuuden strategia hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti. Strategian keskiössä on vakavimpien Suomen intresseihin liittyvien uhkien nykyistä tehokkaampi huomiointi laaja-alaisesti valtioneuvostotasolla ja poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Sisäministeriön johdolla käynnissä oleva kansallisen turvallisuuden strategian poikkihallinnollinen valmistelu nojaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon esiin nostamiin keskeisiin kansallisiin intresseihin ja toimintaympäristökuvaukseen. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko yhdessä puolustuselonteon ja sisäisen turvallisuuden selonteon kanssa tarjoavat hyvän perustan holistisen ja strategisia asiakirjoja kansallisen turvallisuuden näkökulmasta integroivan strategian laadinnalle, jossa tuodaan esiin kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tarvittavia täydentäviä, poikkihallinnollisia toimenpiteitä.